

Dood (van een architect in) Brugge

DOOD

(van een architect in)

BRUGGE

© 2025 Bitbook, Brussel & Filip Canfyn

Alle rechten voorbehouden.

Coverontwerp: Nord Compo

Eerste druk: september 2025

ISBN: 9789464077308

Een architect breng je niet makkelijk
aan het lachen.

Promotoren zijn niet begaan met architectuur.
Zij willen geld verdienen
en gebruiken daar architectuur voor.
Ik kan hen dat niet eens kwalijk nemen.

Een kritiek, die begint met 'ik vind',
is compleet oninteressant.
Iemand, die zegt dat hij 'iets vindt',
heeft het meestal niet gevonden,
zelfs niet eens gezocht.

naar 'vOlOp bOb – Wijze woorden van bOb Van Reeth'
samengesteld door Filip Canfyn (ASP-Architectura-Palindroom, 2016)

INHOUD

1 Het Patyntje	19 Viktor Cogghe
2 Het Jab	20 Het Debat
3 Het Patyntje	21 Wout Vermaerke
4 De Djaab	22 Concert Noble
5 De Standaard	23 Concert Noble
6 Het Debat	24 Blijde Intrede
7 De Standaard	25 Het Debat
8 Noël Callens	26 Het Debat
9 Ghyslain Speevecker	27 Het Debacle
10 Concert Noble	28 Wout Vermaerke
11 Viktor Cogghe	29 Ghyslain Speevecker
12 Wout Vermaerke	30 Noël Callens
13 Noël Callens	31 Wout Vermaerke
14 Ghyslain Speevecker	32 Viktor Cogghe
15 Viktor Cogghe	33 Ghyslain Speevecker
16 Noël Callens	34 De Apologie
17 Ghyslain Speevecker	35 De Apocalyps
18 Viktor Cogghe	36 De Apotheose

HOOFDSTUK 1

HET PATYNTJE

“Simpele kost, voldoende drank, gemanierd volk en gezette burgers rondomrond — wat moet een mens nog meer? Laat de glazen en de borden maar vullen, zou ik zeggen. En zoals vorige keer: ik trakteer weer!”

Hij glundert uitwendig, glorieert inwendig en gaat tenslotte zitten: Ghyslain Speevecker, bouw- en vastgoedbons, ondervoorzitter van het JAB-comité, dat het Jaarlijks Architectenbal organiseert. Hijzelf heeft het Patyntje gekozen en gereserveerd. Deze alombekende eetvilla aan de Leie fungeert vooral als Gents rendez-vousadres voor zakelijk overspel en rijkelijk vertier. Speevecker is er uiteraard kind aan huis, want naast notoire netwerkkwaliteiten heeft het restaurant een ruime parking — altijd vol Duitse klassiekers met een hoge prijs en dito uitstoot. Daar wordt meneer Ghyslain dan ook graag afgezet door zijn chauffeur in een zilverkleurige Jaguar E-Pace.

Nu de ondervoorzitter heeft gesproken, mag de voorzitter op zijn beurt ook iets zeggen. Noël Callens, architect, ziet inderdaad hoe Speevecker zijn twee tafelburen gul op de schouder slaat — een impliciet signaal dat hij kan overnemen.

“Welkom allemaal, leden van het JAB-comité, vrienden. Jullie weten het: wij zijn dankbaar voor jullie gratis tijd en belangeloze

inzet. Laat daarom het natje en het droogje van onze wilde weldoener veel goedmaken. Merci alvast, Ghyslain. In elk geval: in de lente van volgend jaar, en voor de tiende maal, het Jaarlijks Architectenbal! Op onze vorige vergadering, net voor de zomervakantie, in Antwerpen bij Las Mañas — op kosten van de kas die keer, Ghyslain — hebben we, met te veel tinta voor sommigen, het bilan van de negende aflevering opgemaakt. We hebben toen eveneens beslist er een superspeciaal tiende feest van te maken. Inderdaad, met alle mogelijke toeters en bellen, met pomp and circumstance en — waarom niet? — met een thema, met een concept, zoals dat tegenwoordig heet. Vandaag wil ik dan ook samen met jullie de hoofdlijnen van dat thema, dus van dat concept, vastleggen. Brainstormen, noemden ze dat vroeger, en...”

“Genoeg gelachen. En genoeg gezeverd, Callens. Er moet nog gewerkt worden ook. Dus: wat bestellen we?”

Speevecker onderbreekt zo abrupt dat iedereen gebiologeerd in zijn menukaart duikt, bovenal zwijgt, en zeker niet in de geschrokken ogen van de voorzitter kijkt. Niets gebeurt, niets verroert, niets weerklinkt gedurende vijf lange minuten.

Een net niet ongelukkig kijkende kelner komt binnen en iedereen begint wat bewuster te ademen, te herademen. Eindelijk geluiden. Stemmen die keuzes maken. Champagne, gin-tonic en Duvel. Oesters, garnalencocktail en hammousse. Roggeveugel, paling, tournedos en kalfsniertjes.

“Iemand water? Natuurlijk niet. Fernand, trek maar twee Meursaults en twee Châteauneufs open. Om te beginnen. En zet ze maar zo op tafel, we zullen onze plan wel trekken. Er staan glazen genoeg.”

Fernand lacht zwak richting Speevecker, denkend aan de fooi straks, die hij zal krijgen als hij zonder morren alle wensen — zeg maar: orders — van deze vaste klant inwilligt. Wanneer hij wegstapt, merkt hij dat opnieuw een gespannen stilte valt in de Gildenzaal van het Patyntje, die zeven heren en één dame afgehuurd hebben om discreet te kunnen vergaderen en tafelen.

Het aperitieven brengt wat gemoedelijkheid en gekwetter op gang. Wat later probeert Callens te beginnen met dat brainstormen, maar er komt weinig respons. Zonder veel animo wordt vooral snel beslist dat — zoals de voorzitter voorzichtig suggereert — dit jaar het feest reeds 's namiddags begint, met animatie voor de kinderen , cultuur voor de vrouwen en misschien ook lezingen voor de liefhebbers. Callens stelt tevens voor om 's avonds het feest wat cachet en ernst mee te geven, met bijvoorbeeld een debat, vooraleer bar, buffet en bal de overhand nemen. Niemand oppert een bezwaar. Dat Callens en Speevecker aan dat debat zullen deelnemen, wordt zelfs niet betwijfeld, maar iemand merkt schroomvallig op dat het voorzien van een moderator en een interessante gast misschien wel nuttig zou kunnen blijken. Met de nadruk op “zou kunnen”.

De voorgerechten worden opgediend en krijgen alle aandacht. Het tiende JAB kan even wachten.

HOOFDSTUK 2

HET JAB

Het notoire Jaarlijks Architectenbal bestaat nu tien jaar, maar kent een povere start. In het begin vindt immers weinig volk de weg ernaartoe. Het JAB-idee komt van enkele jonge hanen binnen de Vereniging van Architecten (VvA), maar hun toenmalige voorzitter wordt per definitie — en spijtig genoeg — de eerste voorzitter van het JAB-comité. Deze erudiete man houdt helemaal niet van extraverte evenementen of mondain gedoe, dus ook niet van een brallerig bal. Hij beperkt daarom bewust zijn JAB-taak tot een erefunctie met zo weinig mogelijk inzet, werk en verantwoordelijkheid. Eigenlijk laat hij gewoon zijn ondervoorzitter een zaal, een traiteur en een deejay vastleggen.

Na de spijtige dood van de eerste voorzitter neemt Noël Callens het roer in handen, en hij introduceert onmiddellijk Ghyslain Speevecker en andere sponsors. De bank en de baksteen. Het isolatiepaneel en het raamprofiel. En het champagnemerik dat het bal marineert met gratis flessen, in de hoop dat de letterlijke mond-aan-mondreclame de dure bubbels promoveert tot het lievelingsdrankje van architecten en andere elite warhoofden (dat laatste dixit Speevecker, natuurlijk). Callens knettert ook met nieuwe woorden en waarden: branding, marketing, society

event, media appeal, m'as-tu-vu, enzovoort. De boel moet hoe doller, hoe beter worden, en de sterke verhalen — zeker op sociale media — mogen inteeltig een eigen leven gaan leiden. *What happens on the JAB stays on the JAB*. De illusie zegeviert, en het plichtmatige goede doel dat gespijsd wordt door het bal, wordt steeds meer een alibi voor kostelijke hoempapa.

De *place to be* onder Callens wordt de art-nouveauzaal van het Grand Café Horta in Antwerpen, waar de restanten van het gesloopte Volkshuis in Brussel als decorstukken voor feesten hun pensioen moeten verdienen. De spanten, ooit troosteloos achtergelaten in de buitenlucht van Tervuren en Jette, werden later verkocht aan een aannemer. “Zeventig ton voor zes eurocent per kilo. Dat waren nog eens tijden!” Speevecker — wie anders — herhaalt elk jaar meermaals dezelfde opmerking aan de bar tijdens het JAB, tot zijn chauffeur hem komt ophalen.

De *incrowd*, de groeiende groep jaarlijkse dansfans, spreekt trouwens niet meer van het JAB, maar van *de Djaab*. Het bal krijgt een ander lidwoord, de korte *a* wordt een lange *aa* en het droge JAB vervelt in de sappige Djaab. Een event met Boekenbal-allures, zo moet het lijken. Waar Nederlanders in de naam van hun feest de boeken eren — en niet de schrijvers — wil de Djaab vooral de architecten in de schijnwerpers zetten, die zichzelf blijkbaar belangrijker achten dan hun ontwerpen. Dat beweren althans kwatongen, die meewarig kijken naar de jaarlijkse ommegang van wat zij narcisten, strebers, coryfeeën, stroopsmeeders en meelopers noemen.

Hoe dan ook groeit het bal uit tot een geëerd evenement. Gladde vormgevers hebben zelfs van ‘JAB’ een merk gemaakt, met een gestileerd logo, inclusief een hoop blabla rond huisstijl,

look-and-feel, branding: “Een nieuwe lente, een nieuwe JAB.”
Kortom: het JAB stoomt zich klaar voor een spraakmakende
tiende verjaardag.

HOOFDSTUK 3

HET PATYNTJE

De hoofdgerechten hebben gesmaakt, een derde en een vierde fles Châteauneuf-du-Pape blijken nodig, en het JAB moet nog altijd even wachten.

Noël Callens heeft dus vijf jaar geleden Ghyslain Speevecker — bij wijze van spreken — geadopteerd als ondervoorzitter van het JAB-comité. “Een niet-architect met zijn stamboom en netwerk zal alleen maar de status en het draagvlak van het feest vergroten,” zo betoogde Callens destijds. In het JAB-comité zaten en zitten verder nog drie grijze muizen, brave architecten die al blij zijn dat ze uitgenodigd worden en voor de rest hun mond houden. Ze zullen bescheiden ontkennen dat ze toch wat schrik hebben van de mogelijke snijdende repliek van Speevecker, mocht iemand iets durven zeggen.

Het comité telt ook twee betaalde freelancers: een communication manager, die per opdracht vergoed wordt, en een marketing manager, die een percentage op de sponsoring vangt. De enige dame in het Patyntje, met als roepnaam ‘mevrouw Dalle’, is niet toevallig de secretaresse van Speevecker, die zo dat zootje ongeregeld (volgens hem althans) kan controleren. Zij hoort wat op de vergadering wordt gezegd, luistert vooral naar wat haar baas daarover denkt, en stuurt twee logistieke

medewerkers aan: eigenlijk twee gepensioneerde architecten, twee handige vrijwilligers die ervoor zorgen dat uiteindelijk een Jaarlijks Architectenbal kan worden georganiseerd. Die laatste twee behoren niet tot het comité en vinden dat helemaal niet erg. Zij tafelen dus ook niet mee.

De zeven andere heren en de dame wachten intussen op koffie en koekjes. De marketing manager onderbreekt het geroezemoes, het glasgetik, de mompelstilte.

“Collega’s, ik heb een tof idee voor een goed thema voor ons tiende bal. Iets anders, iets innovatiefs.”

“Hola?”

Speevecker. Dan Callens:

“Toch weer niet die ramp van vorige zomer, met die stranddancing en dat Hawaï-gedoe?”

Foto’s en filmpjes op de genadeloze socials toonden ongewenste beelden van drammerige dansers met meer alcohol dan ritme in hun benen — en zelfs van afterparties op hitsige hotelkamers. Dit alles had heel wat reputatieschade veroorzaakt, dixit Callens. Speevecker lag daar minder wakker van, wegens vergeten wat die nacht allemaal gebeurde.

De marketing manager, die het al bij al smadelijke event bedacht, verweert zich:

“Bijlange niet. Geen tweede Knokke. Die boodschap had ik al langer begrepen. Neen, iets strafs. Ik mag dan wel leven van prietpraat, meneer Ghyslain, maar ik lees ook al eens een boek.”

“Oei, onze manager krijgt streken.”

Speevecker weer. Callens zwijgt.

“Ik wil het hebben over *The Fountainhead*. Een boek dus. En een film ook. Het verhaal van een compromisloze, misantropische, onbegrepen architect...”

“Bestaan er andere misschien?”

Speevecker krijgt nu een boze blik van mevrouw Dalle — een blik die zegt dat trop teveel is.

“... en die architect zit totaal zonder werk, helemaal aan de grond, tot een of andere industrieel — ik denk een krantenuitgever — hem voor zijn kar kan spannen, hem kan gebruiken. En dan speelt er nog een vrouw een hoofdrol. Zij is eerst samen met een opportunistische architect, trouwt dan met die krantenman, maar laat zich af en toe ook eens gaan met die idealistische architect.”

“En wat heeft dat te maken met een bal? Wat moeten we hiermee?”

Callens onderbreekt zelf, voordat Speevecker zich weer moet en de boel verknoeit.

“Waar blijft dat thema?”

“Wel, in dat boek wordt een gemaskerd bal gehouden, met ook allemaal architecten. En die moeten zich verkleeden. Zij moeten zich eigenlijk vermommen met dingen — hoe moet ik het zeggen? — met verwijzingen naar hun eigen werk of naar dat van andere architecten. Werk dat zij bewonderen. En op dat bal, in dat boek, lopen dan architecten rond met bijvoorbeeld een wolkenkrabber van zichzelf op hun hoofd. In karton natuurlijk.”

“*The Fountainhead*? Nooit van gehoord.”

Callens neemt opnieuw het woord, terwijl de interesse van Speevecker vanaf nu definitief afdwaalt naar zijn glas — of glazen — rode wijn.

“Nu ja, een boek als thema, dat kan wel wat cultureel gewicht en intellectuele meerwaarde aan ons bal geven. Ter ere van de architectuur, zal ik maar zeggen. Neen, het klinkt finaal niet slecht in mijn oren.”

De koffie en koekjes worden opgediend, en het bal, het boek, het thema, het concept tellen niet meer. Callens heeft daar vrede mee. Niemand zal een beter idee krijgen, de communication manager zal de reutemeteut vakkundig inpakken, iedereen zal de aparte aanpak complimenteren, en Speevecker zal de rekening betalen. De rest is voor mevrouw Dalle en haar twee werkpaarden.

Wanneer de chauffeur van de ondervoorzitter met de kredietkaart van meneer Ghyslain zijn schulden vereffend heeft en zijn patron richting Jaguar ondersteunt, zegt Callens nog tegen de anderen, net voor ze opstappen:

“Volgende afspraak in februari, zoals altijd in het salon van San Daniele aan de Charles Quint in Brussel.”

Daar wordt elk jaar de enige formele vergadering van het JAB-comité gehouden, om het nakende bal te finetunen en om het officiële jaarverslag — op voorhand geschreven door mevrouw Dalle — goed te keuren.